



TARAS SZEWCZENKO

---

# Noc Tarasowa



TARAS SZEWCZENKO

## Noc Tarasowa

TŁUM. WŁADYSŁAW SYROKOMLA

*Тарасова ніч*

Znów na rozdrożu widać kobziarza<sup>1</sup>,  
Jak staroświeckie pieśni powtarza.  
Dziewczęta, chłopcy, w całej gromadzie  
Zakwitli przy nim jak maki w sadzie.  
Kozak gra w kobzę<sup>2</sup> i słowem gwarzy,  
Jak się Moskale, Lachy<sup>3</sup>, Tatarzy  
Bili z Kozactwem, jak siła cała  
Tu się w pobliżu rankiem zbierała,  
Jak Kozakowi, gdy w boju padnie,  
Żółtą mogiłę sypano ładnie.  
Wygrywa kobziarz, wzrok mu się pali,  
Aż lichy z echem śmieje się w dali.

.....

«Jedna z Limanu<sup>4</sup>, czarna, ponura,  
A druga z pola powstaje chmura,  
Aż step pociemniał, a Ukraina  
Jak małe dziecię truchleć poczyna.  
Nikt nie ratuje, nikt jej nie baczy,  
Marnie zaginie naród kozaczy!  
Giniesz nabyta po ojcach chwało!  
Już dla Kozactwa miejsca nie stało<sup>5</sup>,  
Kozackie dzieci rosną niechrzczone<sup>6</sup>,  
Kochania ślubem nieuwieńczone,  
Nad zmarłym psalmy zamilkły święte,  
Opustoszały cerkwie zamknięte.  
Hej, Nalewajko<sup>7</sup>! Ozwij się z grobu.  
Huknij, Krywczynie! Nie ma was obu.

Śpiew, Pamięć

Upadek

<sup>1</sup>kobziarz — muzyk grający na kobzie, instrumencie strunowym przypominającym lutnię; w tradycji ukraińskiej żebrak śpiewający pieśni z towarzyszeniem kobzy lub bandury był często szanowanym nosicielem ważnych wiadomości i idei. [przypis edytorski]

<sup>2</sup>gra w kobzę — dziś popr.: gra na kobzie. [przypis edytorski]

<sup>3</sup>Lachy (z ukr.) — tak nazywali Polaków wschodni sąsiedzi. [przypis edytorski]

<sup>4</sup>liman — zatoka u ujścia doliny rzecznej do morza; tu zapewne: Liman Dniepru i Bohu na płn. wybrzeżu Morza Czarnego, na Ukrainie. [przypis edytorski]

<sup>5</sup>nie stać (daw.) — zabraknąć, nie starczyć. [przypis edytorski]

<sup>6</sup>Kozackie dzieci rosną niechrzczone (...) Opustoszały cerkwie zamknięte — z powodu prześladowań wyznawców prawosławia w Rzeczypospolitej Obojga Narodów. [przypis edytorski]

<sup>7</sup>Nalewajko, Seweryn (zm. 1597) — ataman kozacki, przywódca powstania kozacko-chłopskiego na Ukrainie w latach 1595–1596; po oblężeniu taboru w bitwie pod Łubniami na uroczysku Solonica został przekazany przez starszyznę kozacką wojskom polskim w zamian za darowanie życia i majątku części Kozaków; przewieziony do Warszawy, po dziesięciomiesięcznym śledztwie i torturach został stracony przez poćwiartowanie. [przypis edytorski]

Lecz dał się słyszeć odgłos Pawługi<sup>8</sup>,  
Taras Trasiło<sup>9</sup> ozwał się drugi,  
Ozwał się z jękiem... «O Ukraino!  
Jakaż straszliwą giniesz ruiną!»

.....  
Ozwał się w stepie Taras Trasiło,  
Chce Kozaczyznę<sup>10</sup> ratować miłą,  
A orzeł silnie w skrzydła rozmacha,  
I wszystkie wieści zaniósł do Lacha.  
A pan Trasiło grzmi z całych piersi:  
«Dosyć się lękać, bracia najszczerzi,  
Zaraz się skończą nasze niedole,  
Panowie bracia, na koń i w pole!»

.....  
Już nie trzy dzionki i nie trzy noce,  
Jak pan Trasiło szablą grzmoce<sup>11</sup>,  
Już od Limanu aż do Trybała<sup>12</sup>  
Krew chrześcijańska pole zalała.  
Nie sprzyja szczęście kozackiej rzeszy,  
Pan Koniecpolski<sup>13</sup> wielce się cieszy,  
Cieszy go smutna przegrana nasza,  
Na szumny bankiet szlachtę zaprasza.  
I Taras zebrał swoją gromadę,  
Nie na biesiadę, lecz na obradę.  
«Bracia wy moi i atamani!  
Dajcie mi radę, tutaj zebrani,  
Co mamy począć? Tam pełną czaszą  
Już piją Lachy pohybel<sup>14</sup> naszą.  
Niechaj uczują nasi panowie,  
Niechaj im wino służy na zdrowie,  
A my o naszej myśli potrzebie,  
Niedługo słońce zajdzie na niebie».

I krwawe słońce zaszło za góry  
I Kozaczyzna jak groźne chmury  
Objęła Lachów na cztery strony —  
A kiedy księżyc przedarł opony,  
Ryknęło działo... i Lach bez broni  
Budzi się ze snu, chce dopaść koni,  
Budzi się ze snu, przetarł powieki,

Walka

<sup>8</sup>*Pawługa*, właśc. *Paweł Michnowicz But* (zm. 1638) — ataman kozacki, przywódca powstania chłopsko-kozackiego przeciw polskiemu panowaniu w 1637; po klęsce pod Borowicami schwytyany i stracony w Warszawie. [przypis edytorski]

<sup>9</sup>*Taras Trasiło*, właśc. *Triasiło Fedorowicz* (zm. po 1636) — ataman kozacki, jedna z najważniejszych postaci ukraińskiego folkloru oraz ukraińskiej idei narodowej; organizator kampanii na Krymie (1629); przywódca antyfeudalnego powstania Kozaków i chłopów w 1630; zmusił wojska polskie do opuszczenia Korsunia; w maju 1630 okopał się pod Perejasławiem, gdzie 1 czerwca miała miejsce tzw. „noc Tarasa”: wypad Kozaków do obozu wojsk polskich, gdzie udało im się zadać duże straty przeciwnikowi; 15 czerwca Kozacy zdobyli kilka polskich armat; brak artylerii zmusił hetmana Stanisława Koniecpolskiego do zawarcia w drugiej połowie czerwca ugody perejasławskiej; hetman polski żądał między innymi wydania Fedorowicza, na co jednak starszyzna nie chciała się zgodzić, niemniej odsunięto go od dowodzenia; Fedorowicz opuścił Perejasław wraz ze swoimi stronnikami, aby organizować kolejne powstanie przeciwko Polakom, jednak bez większych sukcesów. [przypis edytorski]

<sup>10</sup>*Kozaczyzna* — tu: kraj kozacki. [przypis edytorski]

<sup>11</sup>*grzmoce* — dziś popr.: grzmoci. [przypis edytorski]

<sup>12</sup>*Trybał*, dziś popr.: *Trubajło*, ukr. *Трубайло* — ludowa nazwa ukraińskiej rzeki Trubiz, lewego dopływu Dniepru. [przypis edytorski]

<sup>13</sup>*Koniecpolski, Stanisław* (1591–1646) — hetman wielki koronny, kasztelan krakowski, uznawany za jednego z najwybitniejszych polskich wodzów. [przypis edytorski]

<sup>14</sup>*pohybel* (z ukr.) — szubienica, przen. zguba. [przypis edytorski]

I znów zasypia, lecz już na wieki.  
.....  
.....

Tam ponad rzeką w polnej przestrzeni,  
Czarna mogiła wyświeca czołem;  
A tam się bujna trawa zieleni,  
Gdzie Kozak z Lachem krew leli społem<sup>15</sup>.  
A na mogile z głodu kruk kracze  
I głodne wilki zębami dzwonią,  
Że pojednane siły kozacze  
Dzisiaj na ostre<sup>16</sup> z Lachem nie gonią.  
.....

Grób, Pamięć

---

<sup>15</sup>społem (daw.) — wspólnie, razem. [przypis edytorski]

<sup>16</sup>na ostre — na broń ostrą, przen.: na śmierć. [przypis edytorski]

---

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z [Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur](#).

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na [Licencji Wolnej Sztuki 1.3](#). Fundacja Nowoczesna Polska zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w [Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur](#). Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/szewczenko-kobziarz-noc-tarasowa/>

Tekst opracowany na podstawie: Taras Szewczenko, Kobzarz, Księgarnia Polska A. D. Bartoszewicza i M. Bierackiego, Lwów [1883].

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Bibliotekę Uniwersytecką w Toruniu z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów Biblioteki. Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Kopec-Gryz, Wojciech Kotwica.

Okładka na podstawie: Zaporozcy piszący list do sultana tureckiego, Ilja Riepin (1844-1930), domena publiczna

*Wesprzyj Wolne Lektury!*

Wolne Lektury to projekt fundacji Nowoczesna Polska – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

*Jak możesz pomóc?*

Przekaż 1% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Nowoczesna Polska, KRS 0000070056.

Dołącz do Towarzystwa Przyjaciół Wolnych Lektur i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: [szczegóły na stronie Fundacji](#).